

ПРАВО АКЦІОНЕРА НА ОТРИМАННЯ ДИВІДЕНДІВ ЯК ВАЖЛИВА СКЛАДОВА РОЗВИТКУ
ДИВІДЕНДНОЇ ПОЛІТИКИ В УКРАЇНІ

Грабова В. – ст. 1 курсу

Інститут міжнародних відносин КНУ ім. Тараса Шевченка

Грабова Т.Ю.– фахівець депозитарного відділу депозитарної установи
ТОВ «ВІОЙЛ-ІНВЕСТ».

Одним із важливих та складових питань сучасного фінансового менеджменту є дивідендна політика. Найбільш проблемним при дослідженні стану дивідендної політики є питання виплати дивідендів.

Теоретичні питання дивідендної політики в своїх працях висвітлювало багато зарубіжних дослідників, зокрема Ван Хорм, К. Фюрстенберг, Ф. Блек, М. Дженсер, Ф. Модільяні, М. Міллер і такі вітчизняні діячі як Д. Леонов, Л. Буряк, І. Бланк, В. Свтушевський, О. Терещенков, І. Просолов.

Незважаючи на значну кількість робіт, навколо питання ефективного розвитку дивідендної політики все ще тривають обговорення та дискусії. Багато питань дивідендної політики потребують подальшого дослідження та вдосконалення.

Специфіка діяльності вітчизняних акціонерних товариств (далі-АТ) та недосконалість чинного корпоративного законодавства в частині розподілу прибутку АТ дають місце ситуації уникнення реалізації права акціонера на отримання частини прибутку у вигляді дивідендів. Економічна модель, яка складалася десятиріччями в Україні, не сприяє дивідендній політиці та поліпшенню інвестиційного іміджу України. Настав час для втілення найкращих світових практик у корпоративному управлінні компаній. [1]. З метою врегулювання питань щодо виплати АТ дивідендів до вимог чинного законодавства, а саме Закону України «Про державне регулювання ринку цінних паперів в Україні, Закону України «Про депозитарну систему України», Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо захисту права інвесторів» від 7 квітня 2015 року №289-VIII, який вступає в силу з 1 травня 2016 року, Національною комісією з цінних паперів та фондового ринку (далі НКЦПФР) на засіданні 29 вересня 2015 року було схвалено проект рішення «Порядок виплати акціонерним товариством дивідендів» (далі-Проект). [4]

Проект передбачає затвердження Порядку виплати АТ дивідендів, який встановлює послідовність дій АТ, професійних учасників депозитарної системи України з виплати акціонерним товариством дивідендів, порядок та строки перерахування дивідендів особам, які мають право на отримання дивідендів. Також Проект передбачає наступний порядок дій щодо здійснення виплати дивідендів:

1. Акціонерне товариство здійснює виплату дивідендів через депозитарну систему України або безпосередньо акціонерам. Конкретний спосіб виплати дивідендів визначається відповідним рішенням загальних зборів акціонерів.

2. Акціонерне товариство здійснює виплату дивідендів шляхом одночасної виплати всієї суми

дивідендів або кількома частками, якщо це передбачено рішенням загальних зборів або наглядової ради товариства. У випадку прийняття акціонерним товариством рішення про виплату дивідендів частками, такі виплати здійснюються всім особам, які мають право на отримання дивідендів, пропорційно.

3. Центральний депозитарій протягом наступного робочого дня після отримання розпорядження акціонерного товариства щодо складення переліку осіб, які мають право на отримання дивідендів, у порядку, встановленому його внутрішніми документами, розміщує на своєму веб-сайті інформацію щодо виплати акціонерним товариством дивідендів.

Відповідно до Проекту, перерахування через депозитарну систему дивіденди будуть там залишатися до моменту їх виплати усім особам, які мають право на отримання дивідендів (безстроково). (Відповідно діючим нормам, у випадку не здійснення акціонером у строки, визначені договором з депозитарною установою або її внутрішніми документами, необхідних дій по отриманню дивідендів, вони поверталися в АТ). Проект також передбачає, що у випадку виплати дивідендів безпосередньо акціонерам, якщо акціонер не звернувся за ними на протязі визначеного законом або загальними зборами терміну в АТ, вони будуть направлені на виплату через депозитарну систему України, де будуть залишатися до моменту їх виплати.

Розглядаючи право акціонера на отримання дивідендів, слід відмітити визначення поняття «дивіденд». Відповідно до ст. 30 Закону України «Про акціонерні товариства» дивіденд – це частина чистого прибутку акціонерного товариства, що виплачується акціонеру з розрахунку на одну належну йому акцію певного типу та/або класу.

Основним джерелом нарахування дивідендів є чистий прибуток та/або нерозподілений прибуток, отриманий АТ у результаті господарської діяльності у звітному році на підставі рішення загальних зборів у строк, що не перевищує шість місяців з дня прийняття такого рішення. За акціями одного типу та класу нараховується однаковий розмір дивідендів.

Механізм формування дивідендної політики є неефективним та потребує вдосконалення. Для підвищення ефективності дивідендної політики необхідно розробити методику визначення оптимального відрахування чистого прибутку на дивіденди на основі встановлення кореляційного зв'язку між обсягом дивідендів та показниками фінансово-господарської діяльності підприємства. Подальші дослідження слід проводити в напрямку вивчення зарубіжного досвіду реалізації дивідендної політики та можливості його адаптації до українських аналогів. [2,с.84]

Підхід до дивідендної політики має будуватися таким чином, щоб АТ були зацікавлені у виплаті дивідендів, тому що це робить акції товариства більш привабливими для потенційних акціонерів і про це свідчить практика розвинених країн Європи, США, Японії, де регулярна виплата дивідендів є одним із простих та ефективних способів залучення додаткового

капіталу, тому що рейтинг компанії за умови стабільної виплати дивідендів значно підвищується. [3, с. 144]

Як свідчить міжнародна практика, дивідендну політику АТ мають визначити виключно його акціонери, вони визначають стратегію АТ, вони мають визначити і дивідендну політику, адже це не законодавче, а корпоративне питання.

Література

1. Ковальова В. Міноритарні пакети обтяжують власника / В. Ковальова // Урядовий кур'єр від 28 травня 2014 року [Електронний ресурс].-Режим доступу: <http://www.ukurier.gov.ua/uk/articles/minoritarni-paketi-obtyazhuut-vlasnika>.
2. Остапчук Я. Особливості формування дивідендної політики підприємствами державного сектору економіки України та оцінка її ефективності / Я. Остапчук, А. Майстер // Журнал для професіоналів «Ринок цінних паперів України». – 2015. – № 3-4. – С. 77-86.
3. Павлюченко О. Захист права акціонерів на одержання дивідендів / О. Павлюченко, Н.В. Загрішева // Законодавство України: проблеми та перспективи розвитку Збірник матеріалів XV Всеукраїнської науково-практичної конференції Національної Академії наук України. – 2014. – С. 144–146.
4. Проект рішення «Порядок виплати акціонерним товариством дивідендів». // Офіційний сайт НКЦПФР [Електронний ресурс].-Режим доступу: <http://www.nssmc.gov.ua/law/19622>.

УДК 347.195

УСТАНОВА ЯК ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПРАВОВА ФОРМА ЮРИДИЧНОЇ ОСОБИ

Волощенко О. – ст. 3 курсу, гр. ПРвн-31.

Науковий керівник - к.ю.н., доцент Світлак І.І.

Вінницький коледж економіки та підприємництва THEU

Однією з організаційно-правових форм юридичних осіб приватного права є установа. Відповідно до ч. 3 ст. 83 ЦК України установою є організація, створена однією або кількома особами (засновниками), які не беруть участі в управлінні нею, шляхом об'єднання (виділення) їхнього майна для досягнення мети, визначеної засновниками, за рахунок цього майна [1].

Установи, як і інші юридичні особи, залежно від порядку їх створення поділяються на установи приватного права й установи публічного права. Перші створюються за волевиявленням засновника (-ів) на підставі установчих документів, другі – розпорядчим актом відповідного органу, зокрема, розпорядчим Актом Президента, органу державної влади або органу місцевого самоврядування [2, с. 7-8].

Закон не забороняє ні установам публічного, ні установам приватного права здійснювати діяльність в одних і тих самих галузях за умови, якщо це не суперечить їх сутності. Так, поряд із державними установами освіти, науки, культури, охорони здоров'я – установами публічного права функціонують аналогічні утворення – установи приватного права. Однак установи приватного права не можуть створюватися з метою виконання функцій органів влади, через які набувають і здійснюють свої права та обов'язки публічні утворення (державна, територіальні громади тощо), які діють у цивільних відносинах на рівних правах з іншими учасниками [3, с. 245].

За цивільно-правовою доктриною існують різні дефініції «організаційно-правової форми». Так, К. О. Кочергіна під цією категорією розуміє систему вказаних у законодавстві юридично значущих ознак, які спрямовані на акцентування функцій юридичної особи, що діє в умовах ринкових відносин, і які, у свою чергу, окреслюють правовий режим майна,

закріпленого за нею засновниками, систему органів і відповідний порядок управління нею [4, с. 9].

Відповідно до легальної дефініції юридичної особи, установа, як і будь-яка інша юридична особа, має характеризуватися такими ознаками: організаційна єдність, майнова відокремленість, можливість виступу в цивільному обороті від власного імені, бути позивачем або відповідачем у суді, самостійна відповідальність.

Основні ознаки установи як непідприємницької юридичної особи можуть бути сформульовані наступним чином:

– мета, яка має суспільно значущі цілі залежно від сфери діяльності й окреслюється її засновникам, яким може бути як фізична, так і юридична особа;

– створення без наміру отримання прибутку, хоча можливість здійснення підприємницької діяльності, яка щодо основної мети має підпорядкований характер, не виключається;

– закріплення майна, переданого їй засновниками на праві власності;

– заборону на розподіл прибутку між учасниками (засновниками);

– самостійна майнова відповідальність установи за своїми зобов'язаннями.

Установа приватного права створюється у нормативно-явочний спосіб. Для її створення необхідне бажання одного чи декількох осіб – її засновників, яке втілюється в установчому акті, а також реєстрація установи в установленому законом порядку. Орган державної реєстрації легітиміє своїм актом створення установи, котра, як правило, повинна функціонувати безстроково.

Установа публічного права створюється у розпорядчий спосіб, який полягає у тому, що рішення приймається одним чи кількома уповноваженими на